והא קא עביד עבודה בקדשים בהלל. בירושלמי מפרש בענין אחר דכל עבודה של לורך הקרבן אין בו מעילה וליף מפרה כי היכי דלא חשיב עבודה מידי דלגרמה לפסלה ה"ג לא חשיב עבודה להתחייב במעילה ומייתי הא דתנן במסכת פרה (פ"ב מ"ג) רכב עליה ותלה בזנבה ועבר בה את הנהר קיפל עליה את המוסרה נתן טליתו עליה פסולה אבל קשרה במוסרה עשה לה סנדל בשביל שלא תחליק פירש טליתו עליה מפני הזבובים כשירה זה הכלל כל שהוא לגרמה כשירה א: **מביאה** בשהיא חולין לעזרה. בפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף פח:) גבי קונה את אילנות פריך ליחוש דילמא לאו בכורים ניהו וקא מעייל חולין לעזרה ובהזרע (חולין דף קג.) נמי דקאמר טעמא דר' רחמנא זה הא לאו הכי ה"א חולין חייבין בחזה ושוק הא בעי תנופה והיכי ליעבד ליגפיהנו לפני ה' כתיב ואי מגוואי קא מעייל חולין לעזרה ב התם ולאי אסור שעושה בהן ג תנופה כדרך שעושה בקרבן ד אבל הכא שמכניס עלה חולין בעזרה ואינו עושה שום דבר שעושה בקרבנות שירא כמקרי' חולין לגבוה שרי דלאשכחן בהקומץ רבה (מנחות דכ"ח:) ה שהיו אוכלי' חולין בעזרה כדי לאכול מנחות על השבע: **מחמר** בלאחר יד הוא. ה"מ לשנויי כשהוא מהלך מניחו עליו וכשהוא עומד נוטלו הימנו דכי האי גוונא שרי ברים מי שהחשיך (שבת ד' קנג.): **בלאחר** יד נמי אסור מדרבנן. הוי מלי למיפרך הלא משתמש בבעלי חיים דאסור מדרבנן: **הנח** להו לישראל. ואם תאמר והא במתניתין אסר שבת דרבנן כיון דאפשר לעשות מערב שבת ויש לומר שבת בהמתו קיל משבת עצמו: **ואין** ציבור נדחין. תימה דהכא לא ממעטינן מאיש אלא ה רוב ישראל ובפ"ק דסנהדרין (דף י:) דרשינן והועלת את האיש ההוא איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך ואיכא דממעט התם שבט וי"ל דשאני התם דמצינו שאלך[1] בעיר הנדחת א"נ טובא איש ואשה כתיבי התם ט: **אלא** אמר ריש לקיש וישלחו מן המחנה. תימה לרש"א לדריש לקיש הניחא לרבי יהודה אלא לרבי שמעון דאמר לקמן דלהכי כתב רחמנא טמא מת זב ומצורע לפי שחלוקים בשילוח מחנות פסח דדחי טומאה מנא ליה: הכתוב

והא קא עביד עבודה בקדשים [א]כהלל דתניא [ב]אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה וסומך ידו עליה ושוחטה פסח בשבת היכי מצי מקדיש ליה [ג]והתנן אין [2]מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין ואין מגביהין תרומה ומעשרות כל אלו ביום טוב אמרו קל וחומר בשבת הני מילי בחובות שאין קבוע להן זמן אבל בחובות שקבוע להן זמן מקדישין [ג]דאמר רבי יוחנן [3]מקדיש אדם את פסחו בשבת וחגיגתו ביו"ט והלא מחמר מחמר בלאחר יד מחמר בלאחר יד נמי נהי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא מדרבנן מיהא איכא היינו דקא בעי מיניה דבר שיש לו היתר מן התורה ודבר שבות עומד לפניו לעקרו בלאחר יד במקום מצוה מאי אמר להן הלכה זו שמעתי ושכחתי אלא הניחו להן לישראל אם אין נביאים הן בני נביאים הן: אמר רב יהודה אמר רב [ד]כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מהלל דאמר מר התחיל מקנטרן בדברים וקאמר להו הלכה זו שמעתי ושכחתי אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מדבורה דכתיב [1]חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל וגו' וכתיב [2]עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר וגו' ר"ל אמר כל אדם שכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו [ד]ממשה [ה]דכתיב [3]ויקצוף משה על פקודי החיל וגו' וכתיב [4]ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חוקת התורה אשר צוה ה' את משה וגו' מכלל דמשה איעלם מיניה אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מאלישע דכתיב [5]לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך וגו' וכתיב [6]ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' וגו' אמר רבי מני בר פטיש כל שכועס אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו מנגלן מאליאב שנאמר [7]ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה [זה] ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר אני ידעתי את זדונך ואת רוע לבבך כי למען ראות המלחמה ירדת וכי אזל שמואל לממשחינהו בכלהו כתיב [8]לא בזה בחר ה' ובאליאב כתיב [9]ויאמר ה' אל שמואל אל תביט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו מכלל דהוה רחים ליה עד האידנא: אשכחן תמיד ופסח דדחו שבת דדחו טומאה מנא לן אמרי כי היכי דיליף פסח מתמיד לענין שבת הכי נמי [ה]יליף תמיד מפסח לענין טומאה ופסח גופיה מנא לן אמר רבי יוחנן דאמר קרא [10]איש איש כי יהיה טמא לנפש [ו]איש נדחה לפסח שני ואין ציבור נידחין לפסח שני אלא עבדי בטומאה אמר ליה ר"ש בן לקיש לרבי יוחנן אימא איש נדחה לפסח שני ציבור לית להו תקנתא לא בפסח ראשון ולא בפסח שני אלא אמר רבי שמעון בן לקיש מהכא [11]וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש יאמר טמאי מתים ואל יאמר זבין ומצורעין ואני אומר אם טמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין לא כל שכן אלא

[1] חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל: שופטים ה ז
[2] עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר קום ברק ושבה שביך בן אבינעם: שופטים ה יב
[3] ויקצף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה:
במדבר לא יד
[4] ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חקת התורה אשר צוה יי את משה: במדבר לא כא
[5] ויאמר אליהו חי יי צבאות אשר עמדתי לפניו כי לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נשא אם אביט אליך ואם אראך:
מלכים ב ג יד
[6] ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד יי:
מלכים ב ג טו
[7] וישמע אליאב אחיו הגדול בדברו אל האנשים ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה זה ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן בהמדבר אני ידעתי את זדונך ואת רע לבבך כי למען ראות המלחמה ירדת:
שמואל א יז כח
[8] ויקרא ישי אל אבינדב ויעברהו לפני שמואל ויאמר גם בזה לא בחר יי:
שמואל א טז ח
[9] ויאמר יי אל שמואל אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו ואל גבהה קומתו כי לא אשר יראה האדם כי האדם יראה לעינים ויי יראה ללבב:
שמואל א טז ז
[10] דבר אל בני ישראל לאמר איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחקה לכם או לדרתיכם ועשה פסח ליי:
במדבר ט י
[11] צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש: במדבר ה ב

מוסף רש"י

אין מקדישין. הקדשות, ואין מעריכין. ערכך עלי ונותן כפי סגים כמו שכתוב בפרשת ערכין, ואין מחרימין. כמי בהמה זו חרם ופתם חרמים לגדלן הבית (ביצה לו:). **מקדיש אדם את פסחו בשבת.** אם חל י"ד בשבת (שבת קמח:). **וחגיגתו ביו"ט.** ביום הקרבתה מותר להקדיש, ואע"ג דתנן אלו הן משום שבות אין מקדישין, הני כיון דהקרבתן דומה קדושתן דומה (שם). **וכתיב עורי עורי דבורה.** מפני שנתעללה ואמרה עד שקמתי דבורה, נסתלקה הימנה רוח הקודש (שופטים ה יב). **ואין** ציבור נידחין לפסח שני אלא עבדי בטומאה. ומומאת מת הותרה לגסן, אבל לא זיבה וצרעת (מנחות צה.).

מוסף תוספות

א. ותלמודין לא דקדק כל זה. תוס' שאנן. ב. דכל חולין מדאורייתא אסור להביא בעזרה. תוס' חולין סט. ג. הגשה או... תוס' ס"ע פא: ד. דמי חזי כאילו מביא חולין לשם ביכורים. תוס' שאנן. ה. או כל ישראל או... סט. ו. הכתוב בין יחיד למרובים. תוס' חולין כט.

רבינו חננאל

מכאן אמר רב שכל המתיהר, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מהלל, ואם נביא נבואתו מסתלקת ממנו מדבורה, דכתיב חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם וגו'. וכתיב עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר וגו'. אמר ר"ש בן לקיש כל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממשה, דכתיב ויקצוף משה על פקודי החיל וגו', וכתיב ויאמר אלעזר הכהן וגו' מכלל דאיעלם ממשה רבינו. **ואם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו** מאלישע, דכתיב לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך וגו'.

גליון הש"ם

גמ' דכתיב ויקצוף משה. עי' תוס' פיסח מאירות ת"ג סימן כ"ע:

מסורת הש"ס

ג) [ב"ב מ"ב:], ד) [מגילה כ:], ה) [מגילה כ:], ו) [מגילה כ:], ז) [מגילה כ:], ח) [מגילה כ:], ט) [מגילה כ:], י) [מגילה כ:], כ) [מגילה כ:], ל) [מגילה כ:], מ) [מגילה כ:], נ) [מגילה כ:], ס) [מגילה כ:], ע) [מגילה כ:], פ) [מגילה כ:], צ) [מגילה כ:], ק) [מגילה כ:], ר) [מגילה כ:], ש) [מגילה כ:], ת) [מגילה כ:]

א) [מגילה כ:], ב) [מגילה כ:], ג) [מגילה כ:], ד) [מגילה כ:], ה) [מגילה כ:], ו) [מגילה כ:], ז) [מגילה כ:], ח) [מגילה כ:], ט) [מגילה כ:], י) [מגילה כ:], כ) [מגילה כ:], ל) [מגילה כ:], מ) [מגילה כ:], נ) [מגילה כ:], ס) [מגילה כ:], ע) [מגילה כ:], פ) [מגילה כ:], צ) [מגילה כ:], ק) [מגילה כ:], ר) [מגילה כ:], ש) [מגילה כ:], ת) [מגילה כ:]

אלמא יש לך שעה שזבין ומצורעין משתלחין. מן העזרה וטמאי מתים נכנסים לתוכה: **בטומאה.** כשרוב ציבור טמאין במת עושין פסח בטומאה וזבין ומצורעין שבהן נדחין: מצורע תמור מזב. לקמן [ע"ב] מפרש חומריה: **ואיזה זה כו'. בתמיה: לא יאכלו ממנו.** כדי לייקרו

אלא יש לך שעה שזבין ומצורעין משתלחין ואין טמאי מתים משתלחין ואיזה זה פסח הבא בטומאה אמר אביי אי הכי לימא נמי יאמר זב וטמאי מתים ואל יאמר מצורע ואני אומר זב משתלח מצורע לא כ"ש אלא יש לך שעה שמצורעין משתלחין ואין זבין וטמאי מתים משתלחין ואיזה זה פסח הבא בטומאה וכי תימא הכי נמי והתנן [6]פסח הבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות ואם אכלו פטורין אלא אמר אביי לעולם מקרא קמא אם כן ניכתוב רחמנא איש איש כי יהיה טמא לנפש למה לי וכי תימא האי לנפש להכי הוא דאתא הטמא מת הוא דנדחה לפסח שני אבל שאר טמאין לא [3]והתניא יכול לא יהו עושין פסח שני אלא טמאי מתים ושהיה בדרך רחוקה זבין ומצורעין ובועלי נדות מניין ת"ל איש איש לנפש דכתב רחמנא למה לי אלא קאמר איש נדחה לפסח שני ואין ציבור נדחה לפסח שני אלא עבדי בטומאה [4]וכי עבדי ציבור בטומאה בטמא מת אבל שאר טומאו' לא עבדי אמר רב חסדא מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו פטור שנאמר [1]בדד ישב מחוץ למחנה מושבו בדד ישב לבדו ישב מחוץ למחנה מושבו הכתוב נתקו לעשה איתיביה [2]מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו בארבעים זבין וזבות שנכנסו לפנים ממחיצתן בארבעים [3]ג[3]וטמא מת מותר ליכנס למחנה לויה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר [2]ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו תנאי היא דתניא בדד ישב לבדו [7]ישב שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת תלמוד לומר [3]ולא יטמאו את מחניהם [8] [7]ליתן מחנה לזה ומחנה לזה דברי רבי יהודה ר"ש אומר אינו צריך הרי הוא אומר [4]וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש

[א] יאמר טמאי מת ואל יאמר טמאי זב ואני אומר טמאי מתים משתלחין זבין לא כ"ש למה נאמר זב ליתן לו מחנה שניה ויאמר זב ואל יאמר מצורע ואני אומר זבין משתלחין מצורעין לא כל שכן למה נאמר מצורע ליתן לו מחנה שלישית כשהוא אומר בדד ישב הכתוב נתקו לעשה מאי חומריה דזב מטמא מת שכן טומאה יוצאה עליו מגופו אדרבה טמא מת חמור שכן טעון הזאה שלישי ושביעי אמר קרא טמא וכל טמא לרבות טמא שרץ וזב חמור מטמא שרץ ומאי חומריה כדאמרן אדרבה שרץ חמור שכן ממטמא באונס אמרי כי

הכתוב נתקו לעשה. פי' נקו' דכתיב כל ימי אשר הנגע בו משמע דליתוק לאו הוא כל ימיו בדד ישב שאם עבר וכנס יחזור ויצא ואין בו עונש אחר כמו לא יוכל לשלחה כל ימיו וקשה לר"י דאם כן ה"ל לאיתויי ריש"ה דקרא בספרים ועוד הקשה ריב"א דלא דמי דלא יוכל לשלחה כל ימיו משמע דליכא לאו אלא כשמשלחה כל ימיו אבל הכא לא משמע מקרא הכי ואור"י דהאי נתקו לעשה לא הוי כשאר לאו שניתק לעשה שהעשה כתוב אחר הלאו בסמוך משמע שלתקן הלאו בא כמו לא תומירו ממנו והנותר וגו' (שמות יב) וכמו לא תקח האש על הבנים שלא תשלה (דברים כב) [9]אלא ה"פ הכתוב נתקו לעשה דכיון דכל הטמאים היו בכלל ולא יטמאו את מחניהם ופרט במצורע בפני עצמו עשה אתה להוציאו מכלל האחרים לנתקו מן הלאו [8]וליתנו בעשה אבל היכא שאינו כתוב הלאו אלא על דבר אחד לא מנתקינן את הלאו בעשה אלא הוי בלאו ועשה וקשה דבעל קרי נמי לא לילקי אם נכנס לפנים ממחיצתו שהכתוב נתקו לעשה דכתיב וילא אל מחוץ למחנה וי"ל [ב] דהכא בחד קרא איכא תרי עשה בדד ישב מחוץ למחנה מושבו והאי ניתוק עשה גרמה [9]דלא מהני אלא במחנה שלישית דלא גרע מזב הואיל ואיכא לאוקומי ניתוק למחנה שלישי' [ג] ובמחנה שכינה חייב כרת דלא גרע ממחוסר כפורים וכן משמע בפ' כל הפסולים (זבחים לא"ב:) דקאמר ואי ביאה במקלת שמה ביאה היכי מעייל ידיה לבהונות אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא א"ל ומטוך הואיל והותר לגרעתו הותר לקריו ואיכא למידחי דההיא כרבי יהודה דלא משיב ליה לקמן ניתוק לעשה:

זבין ובועלי נדות שנכנסו כו'. ריב"א לא גרס ובועלי נדות בהדי זבין דהא אמרינן לקמן בועל נדה כטמא מת למחנות ובתוספתא ליתיה: **מאי חומרא דזב שכן טומאה יוצאה מגופו.** ה"ה דהוה מלי למימר [ד] שכן מטמא משכב ומושב וכלי חרס בהיסט כדלקמן אלא ניחא ליה למינקט חומרי [ה] דלא מצי למימר להו בסמוך גבי חומר בזב מבמצורע: כי

א [מיי' פ"ז מהל' קרבן פסח הל' ג ופ"ד מהל' ביאת מקדש הל' יב]:
ח ב מיי' פ"ג מהלכות ביאת מקדש הל' ח סמג עשין קעד ולאוין רס: ט ג מיי' שם הלכה ד [ופ"ז מהלכות בית הבחירה הל' טו]:
י ד מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הלכה ג:

מוסף רש"י

פסח הבא בטומאה. שנטמאו רוב לבור במת ועשו פסח בטומאה (בכורות לג.). **לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות.** אע"ג דאכלי ליה טומאי מתים (שם) דכי אישתרלי טומאה בלבור לגבי טומאת מת אישתרלי, דכתיב אים כי יהיה טמא לנפש וגו' ועלה דרשינן אים נדחה לפסח שני ואין לבור נדחין אלא עושין בטומאה (בריתות י.) אבל גבי זבים אף לבור נדחין (לקמן צה:). **למחנה לויה.** והוא במדבר מניין הלויים סביב למשכן, בבית עולמים הר הבית (זבחים נה.). **עמו במחיצתו.** ובמדבר נמי היו ג' מחנות, לפנים מן הקלעים מחנה שכינה, והלויים יתנו סביב למשכן העדות (במדבר א) זה מחנה לויה, והדגלים ג' פרבסות זה מחנה ישראל, ומשה היה לוי וקאמר עמו (סוטה ב:). **מחניהם.** שני מחנות משמע, אחת לכל זב ואחת לכל טמא נפש (זבחים קיז.).

רבינו חננאל (המשך)

מותר להכניסו במחנה לויה, שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו, קתני מיהא מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו בארבעים והיכי פטר ליה רב חסדא. ושנינן תנאי היא ורב חסדא דאמר כר' שמעון. **דתניא בדד ישב** מחוץ למחנה לבדו ישב שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו. **יכול יהו זבין וטמאי מתים** משתלחין מן המחנה אחת ת"ל ולא יטמאו את מחניהם ליתן מחנה לזה ומחנה לזה דברי ר' יהודה. ר"ש אומר אינו צריך הרי הוא אומר וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש, יאמר טמא נפש ואל יאמר זב ואני אומר טמא מת משתלח זב לא כל שכן מה ת"ל זב ליתן לו מחנה שניה, יאמר זב ואל יאמר מצורע ואני אומר זב משתלח מצורע לא כל שכן מה ת"ל מצורע ליתן לו מחנה שלישית כשהוא אומר בדד ישב הכתוב נתקו לעשה. מאי חומריה דזב מטמא מת דקתני ואני אומר טמא מת משתלח זב לא כל שכן מכלל שהזב חמור מטמא מת מאי חומריה, שכן הזב טומאה יוצאה עליו מגופו. **אדרבה** טמא מת חמור ממנו שטעון הזאה שלישי ושביעי. **ודחינן** מוכל דכתיב בטמא מת מרבינן טמא שרץ דלא כתיב ביה בהדיה להיות טעון שילוח חוץ למחנה, ומרבינן טמא

מוסף תוספות

א. לגמרי לומר שאין לוקין עליו. תוס' שלמן. ב. דשאני התם כיון דאיצטריך לגופיה אבל. סס. ג. בדדמי ליה מוקמינן ליה. סס. ד. הנך דלקמן. סס. ה. יתירתא. סס.

תורה אור השלם

1. כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ: ויקרא יג מו
2. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם: שמות יג יט
3. מִזָּכָר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלְּחוּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם: במדבר ה ג
4. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ: במדבר ה ב

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הכתוב נתקו לעשה. אלא ה"פ הכתוב נתקו לעשה כו'. עי' מולין פ' ע"ב תוס' ד"ה הנח למת"ז:

הגהות הגר"א

[א] גמ' יאמר טמא מת ואל יאמר זב וכו' כנ"ל:

מוסף תוספות

א. לגמרי לומר שאין לוקין עליו. תוס' שלמן. ב. דשאני התם כיון דאיצטריך לגופיה אבל. סס. ג. בדדמי ליה מוקמינן ליה. סס. ד. הנך דלקמן. סס. ה. יתירתא. סס.

רבינו חננאל

ואתא אביי ואתקיף אהא דריש לקיש ואהדר לדרשא דר' יוחנן והכי קאמר, לעולם מקרא קמא ונכתוב רחמנא איש איש כי יהיה טמא ולישתוק לנפש דכתב רחמנא למה לי. **וכי תימא** טמא נפש הוא דנדחה לפסח שני אבל שאר טמאים לא. **והתניא יכול לא יהו עושין** את השני אלא טמאי נפש ומי שהיה בדרך רחוקה, זבין ומצורעין ובועלי נדות מנין, ת"ל איש איש, ומאחר דכל טמאין עושין פסח שני השתא לנפש דכתב רחמנא למה לי. אלא הכי קאמר רחמנא איש נדחה לפסח שני ואין עבור נדחין לפסח שני אלא עבדי בטומאה. וצבור דעבדי בטומאה בטומאת נפש אבל בשאר טומאות לא. **אמר רב חסדא מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו פטור** ממלקות **שנאמר בדד ישב** מחוץ למחנה מושבו אחר שכתוב ולא יטמאו את מחניהם וקבעו בלא [תעשה] העתיקו לעשה וכתב בו בדד ישב מחוץ למחנה מושבו נתקו לעשה לומר שאינו לוקה. **ומותבינן עליה מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו בארבעים,** וכן זבים וטמאי מתים שנכנסו לפנים ממחיצתן בארבעים וטמא מת מותר להכנס במחנה לויה ואפילו מת עצמו

שרץ שבאה לו הטומאה מבחוץ שדומה לטמא מת, והזב חמור מטומאת שרץ שהזב טומאה יוצאה לו מגופו. **ותוב** אקשינן יש לומר שטומאת שרץ חמור שמטמא אפי' אם נפל עליו השרץ באונס, מה שאין כן בזב שהזב אינו מטמא באונס, דתנן בשבעה דרכים בודקין את הזב וכו' ואם נמצא עליו אונס אינו טמא מאותה הראייה שבאונס.

כי האי גוונא זב נמי טמויי מטמי באונס כדרב הונא (א)דאמר רב הונא א ראיה ראשונה של זב מטמאה באונס מאי חומריה דמצורע מזב שכן ב טעון פריעה ופרימה ואסור בתשמיש המטה אדרבה זב חמור שכן [א] ג מטמא משכב ומושב ומטמא כלי חרס בהיסט אמר קרא זב וכל זב לרבות בעל קרי ומצורע חמור מבעל קרי ומאי חומריה כדאמרן אדרבה בעל קרי חמור שכן מטמא במשהו (ס) סבר לה כר' נתן (ג)דתניא ר' נתן אומר משום ר' ישמעאל זב צריך (ד)כחתימת פי האמה ד ולא הודו לו חכמים ואיתקש ליה בעל קרי לזב וכל צרוע למה לי ה איידי דכתיב כל זב כתיב נמי כל צרוע ורבי יהודה שפיר קאמר רבי שמעון ההוא מיבעי ליה (ה)לכדתניא רבי אליעזר אומר יכול דחקו זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה יכול יהו חייבין ת"ל 1 וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש בשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין אין טמאי מתים משתלחין אין זבין ומצורעין משתלחין אמר מר זב וכל זב לרבו' בעל קרי מסייע ליה לר' יוחנן (ו)דא"ר יוחנן מחילות לא נתקדשו (ז)ה ובעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות מיתיבי (ח)בעל קרי כמגע שרץ מאי לאו למחנותם לא לטומאתם האי טומאת ערב כתיב ביה והאי טומאת ערב כתיב ביה אלא לאו למחנותם לא לעולם לטומאתם והא קמשמע לן דבעל קרי כמגע שרץ ו מה מגע שרץ מטמא באונס אף בעל קרי מטמא באונס מיתיבי בועל

זב נמי מטמא באונס. כגון בראיה ראשונה שאין בה אלא טומאת ערב דאיתקש לשכבת זרע דכתיב (ויקרא טו) זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע והיינו ראיה ראשונה דלא מנה ביה בהאי קרא אלא חדא זיבה דאזלינן בתר מניינא דקרא כדאמרינן במגילה (ד' ח.) מנה הכתוב שתים וקראו טמא כו': **מטמאה באונס.** מהאי היקש גופיה נפקא ליה לרב הונא מה קרי מטמא באונס אם ראה מחמת רוב מאכל ומשתה דגבי קרי לא כתיב מיעוטא אף ראיה ראשונה של זב מטמאה באונס. זוב דומה ללובן ביצה המוזרת שכבת זרע דומה ללובן ביצה שאינה מוזרת: **פריעה.** פריעת הראש גידול שיער: **פרימה.** בבגדים: **ואסור בתשמיש המטה.** דכתיב (ויקרא יד) וישב מחוץ לאהלו ואין אהלו אלא אשתו. למאן דאמר במועד קטן (ד' ז:) ק"ו לימי חלוטו איכא חומרא טובא ולמאן דאמר ימי ספרו דוקא אפ"ה חומרא מיהא היא דאילו זב לא מיתסר מידי בתשמיש: זב עושה משכבו ומושבו אב הטומאה לטמא אדם הנוגע בו טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו אע"פ שלא נגעו הבגדים במשכב אבל מצורע אע"ג דתניא בתורת כהנים(ט) עושה משכב ומושב לאו אב הטומאה לטמא אדם לטמא בגדים אלא לטמא אוכלין ומשקין: **ומטמא כלי חרס בהיסט.** דכתיב (ויקרא טו) וכלי חרש אשר יגע בו הזב ישבר ותניא בתורת כהנים(י) יכול אפילו נגע בו הזב מאחוריו יהא טמא תלמוד לומר אשר יגע בו ולהלן הוא אומר אשר תבושל בו(כ) מה בו האמור להלן מאוירו אף בו האמור כאן אינו מטמא במגע אלא מאוירו אם כן מאחר שלמדנו שמטמא אותו מאוירו מה ת"ל אשר יגע בו פירוש ומה חלק בו ומה הוסיף בו בכלי חרש בטומאת הזב מבשאר טומאות במגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו: ומשנינן **זב וכל זב לרבות קרי.** כזב וכיון דאיתרבי בעל קרי לישתלח חוץ לשתי מחנות לא איצטריך מצורע דחמור מבעל קרי: ופרכינן **מאי חומרא כדאמרן.** וכיון דלא איצטריך וכתביה רחמנא ליתן לו מחנה שלישית אדרבה כו': **במשהו.** כעין חרדל ובפחות מכאן במסכת נדה (ד' מ:) ומצורע שיעורו כגריס בתורת כהנים(ל): **כחתימת פי האמה.** כדי סתימת נקב פי אמתו ויליף לה מהחתים בשרו את זובו [ויקרא טו] במסכת נדה (מג:): **ואיתקש בעל קרי לזב.** כדכתיב זאת תהיה תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע [ויקרא טו] מה זב צריך כחתימת פי האמה אף בעל קרי. אלמא מצורע חמור דאזלא ליה פירכא דכל שהוא וכי איצטריך ליתן לו מחנה שלישית: **וכל.** דכתיב גבי מצורע מאי (כל) מרבי גבי דין מצורע: **שפיר קאמר ר' שמעון.** דמפיק ליה מההוא קרא דין שילוחין ולמה לי קרא אחרינא: **ההוא.** צרוע וזב לכדרבי אליעזר אתי לאקשינהו לטמא מת לפוטרו מן ההיכרת בפסח הבא בטומאה ואע"ג דלא אישתרי להו לכתחלה בביאת מקדש: **אין טמאי מתים משתלחין.** כגון פסח הבא בטומאה דאישתרו (מ)(טמאי מתים לכתחלה כשרוב הציבור טמאי מתים כדכתיב איש וכו') כדלעיל [סו:] בשמעתין: **אין זבין ומצורעין משתלחין.** שילוחן הראשון בכרת ומיהו לכתחלה לא אישתרו דהא טמא לנפש גלי רחמנא דאין ציבור נדחין הא בשאר טומאות נדחין מיהו אהני היקישא לפוטרן מן ההיכרת: **מחילות (א) לא נתקדשו.** הני תרתי מילי שמעינהו כי הדדי מרביה וכי הדדי אמרינהו מחילות ומערות שלתחת העזרה לא נתקדשו בקדושת עזרה: **ובעל קרי משתלח כו'.** והיינו כברייתא דהא איתקש לזב: **לטומאתן.** דאין טמא שבעה כזב וכטמא מת: **טומאת ערב בהדיא כתיב ביה.** כי תצא ממנו שכבת זרע ורחץ במים וגו' (ויקרא טו): **מה שרץ מטמא באונס.** אם נפל עליו שרץ מת: **מטמא באונס.** כגון אם ראה מחמת רוב מאכל ומשתה: בועל

כי האי גוונא זב נמי טמויי מטמי באונס. תימה לרשב"א אכתי שרץ חמור שמטמא בכעדשה מה שאין כן בזב דכר' נתן מוקמי' לה דבעי חתימת פי האמה א דהוי טפי אפילו מכגריס כדמוכח בסמוך ב ואור"י דאם היו מפוזרין העדשה יהיה יותר מחתימת פי האמה ומגריס ודוחק ונראה לתרץ דאיכא למימר טמא מת יוכיח דבכזית וכי פריך בסמוך אדרבה בעל קרי חמור שכן מטמא במשהו לא שייך טמא מת יוכיח דהא אין משולח אלא חוץ למחנה אחת ואם רוצה שיהא מצורע משתלח חוץ לשתי מחנות כבעל קרי: **שכן טעון פריעה ופרימה.** תימה לר"י אמאי לא קאמר נמי שכן מטמא בביאה הבא אל האהל: **ואסור בתשמיש המטה.** כמאן דאמר בפ"ק דמ"ק (ד' ז:) דמוחלט אסור בתשמיש המטה: **שכן עושה משכב ומושב.** פירש בקונטרס דהא דתניא בת"כ דמצורע עושה משכב ומושב לא לטמא אדם ובגדים (ס) אלא לטמא אוכלין ומשקין אבל ליכא למימר דהא מיירי במצורע בימי ספרו דאינו עושה משכב ומושב כדקתני בהדיא בת"כ דהא אמר הכא דמשולח חוץ לג' מחנות ובשילהי מסכת נגעים (פי"ד מ"ג) תנן דבימי ספרו הוי כטמא שרץ אלמא אינו משולח אפי' חוץ למחנה לויה והא דקתני נמי התם ונכנס לפנים מן החומה לאו דוקא לפנים מן החומה ועוד דמסיק הכא שכן טעון פריעה ופרימה והיינו במוחלט והקשה הרב משה מפונטייזא"א דתניא בתורת כהני' (י) (אשר ישכב) איש אותה פרט למצורעת ואי מצורע לא מטמא משכב ומושב למ"ל למעוטי מהיכי תיתי שתטמא את בועלה דמנדה לא ילפא שכן מטמאה משכב ומושב אלא ודאי מטמאה משכב ומושב להכי איצטריך קרא למעוטי ויש לומר דאסמכתא בעלמא היא ועוד הקשה מהא דאמר לזכר לרבות מצורע למעיינותיו אקשיה רחמנא לזב מה זב ראייתו מטמא במשא כו' והואיל ואיתקיש אין היקש למחצה ולמשכב ומושב נמי איתקש ולאו פירכא היא דאם כן למחנותם נמי נימא דאיתקש ואם כן מאי פריך הכא והא דתנן בפרק בתרא דמסכת זבין (פ"ה מ"ו) הנוגע בזב ובזבה במצורע כו' אחד הנוגע אחד המסיטו ואחד הנושא ואחד הנישא אלמא משמע דמצורע מטמא בהיסט ובשמעתין משמע דלא מטמא אור"ת דהא דקתני נישא דמשמע דמטמא בהיסט לא קאי אמצורע אלא אשארא(פ): **ואיתקש בעל קרי לזב.** הכא משמע דבעל קרי נמי טמא מטעם ראיה ואומר ר"י דפליגא אההיא דריש המפלת ג (נדה דף כב.) דקאמר התם בעא מיניה רבא מרב הונא הרואה קרי בקיסם מהו אמר ליה ותיפוק ליה דהוא עצמו אינו מטמא אלא בחתימת פי האמה וקאמר למימרא דנוגע הוי פירוש מדבעי חתימת פי האמה אלמא משמע התם דמטעם נגיעה טמא ובפרק יוצא דופן (שם דף מג.) דקאמר שכבת זרע לרואה במשהו לנוגע בכעדשה פליגא ד אדשמעתא ה והמפלת ו: **מחילות לא נתקדשו.** וא"ת הא אמר בפ"ב דזבחים (דף כד.) נעקרה אבן ועמד במקומה מהו כו' ומסיק לעולם פשיטא ליה דכי קדיש דוד רצפה עד ארעית תהומא קדיש וי"ל דבכילד צולין (לקמן דף פו.) מסקינן כי א"ר יוחנן בפתוחות לחול אבל פתוחות לקודש קודש: (ע) **האי טומאת שבעה כתיב ביה והאי טומאת כו'.** הוי מצי לשנויי כדמשני בפ"ק (ב) דיומא (דף ו:) דלעולם לטומאת שבעה וסיפא איצטריכא ליה אלא שחמור הימנו בועל נדה שמטמא משכב ומושב ז לטמא אוכלין ומשקין: מפרך

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ב מהלכות מחוסרי כפרה הל"ה:
ב [מיי' פ"י מהל' טומאת צרעת הל"ו]:
ג [מיי' פ"ו מהל' מטמאי משכב ומושב הל"א]:
יב ד מיי' פ"ב מהל' מחוסרי כפרה ה"ט:
ה [מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הל"ג]:
יג ו מיי' פ"ה מהלכות אבות הטומאה הל"א:

מוסף תוספות

א. ועל כרחין הוי יותר מכעדשה... תוס' שאנץ. ב. דאי הוי חתימת פי האמה פחות מכגריס א"כ מאי משני בסמוך דפריך אדרבה בעל קרי חמור שכן מטמא במשהו ומשני סבר לה כר' נתן אכתי בעל קרי חמור שמטמא בחתימת פי האמה ומצורע בעי כגריס אלא הוי יותר מחתימת פי האמה. שם. ג. דמשמע דלא מטמא אלא משום דחשבינן ליה כנוגע בקרי. שם. ד. נמי. שם. ה. דהכא יהיב שיעור בחתימת פי האמה. שם. ו. [ד]מטעם ראיה משמע דמטמא. שם. ז. בטומאה קלה. שם.

רבינו חננאל

ושנינן להטמאות הזב בטומאת ערב כטומאת שרץ אפילו אם ראה ראיה באונס מטמא טומאת ערב דלא גרע מקרי, וכדרב הונא דאמר ראיה ראשונה של זב מטמאה באונס. נתברר שהזב חמור הוא מטמא שרץ שנתרבה מטמא מת, ועל זה אמר יאמר טמא נפש ואל יאמר זב כו', וכן עוד דתאני זב משתלח מצורע לא כל שכן מכלל שמצורע חמור מזב. מאי חומריה דמצורע מזב שכן מצורע טעון פריעת הראש ופרימת בגדיו ואסור בתשמיש, שנאמר וישב מחוץ לאהלו ואין אהלו אלא אשתו שנאמר שובו לכם לאהליכם וכן מפורש במשקין. אדרבה זב חמור שכן מטמא משכב ומושב וכלי חרס בהיסט מה שאין כן במצורע. ושנינן מוכל זב אתה מרבה בעל קרי ששניהם טומאתן יוצא מגופן. ומבעל קרי מצורע חמור, שכן טעון פריעה ופרימה ואסור בתשמיש המטה. וא"ת בעל קרי חמור שמטמא במשהו מה שאין כן במצורע שהמצורע אינו מטמא אלא בכגריס דתנן גופה של בהרת כגריס הקילקי מרובע במקום הגריס תשע עדשות מקום עדשה ארבע שערות נמצאו ל"ו שערות, זב נמי כר' נתן דאמר זב צריך בחתימת פי האמה ובעל קרי איתקש לזב, מוכל זב קא מתרבי לשילוח מן המחנה כו'. אמרינן ור' יהודה שפיר קאמר ליה ר"ש דלא צריכת לריבויי להו שלש מחנות מולא יטמאו את מחניהם, דהא מוישלחו מן המחנה קא מרבית להו. אמר לך ר' יהודה האי וישלחו מן המחנה מיבעי ליה לכדתניא ר' אליעזר אומר יכול דחקו זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה יכול יהו חייבין ת"ל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש, בשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין, אין טמאי מתים משתלחין, אין זבין ומצורעין משתלחין. אמר מר זב וכל זב לרבות בעל קרי מסייע ליה לר' יוחנן דאמר מחילות לא נתקדשו, בעלי קריין משתלחין חוץ לשתי מחנות כמו הזבין. ומותבינן עליה מיהא דתנן בסוף מס' זבין בעל קרי כמגע שרץ מאי לאו למחנותם מה טמא שרץ חוץ למחנה אחת כטמא מת אף בעל קרי חוץ למחנה אחת, קשיא לר' יוחנן דאמר חוץ לשתי מחנות. ומשני לאו למחנותם איתקש אלא לטומאתן ובא ללמדנו דבעל קרי כמגע שרץ מה מגע שרץ אפי' באונס טמא אף בעל קרי אם ראה קרי באונס מטמא.

מסורת הש"ס

א) נדה לה., ב) שם מג:, ג) [שם כב.], ד) [יבמות נד: וש"נ], ה) [לקמן לה: מנחות לה:], ו) לקמן פו. [תמיד כז:], ז) [עי' משנה למלך פ"ג מהלכות ביאת המקדש ה"ג], ח) זבין פ"ה [מי"א יומא ו.], ט) [תזריע פרק ג], י) [מצורע דזבים פרשה ג], כ) [ויקרא ו], ל) [תזריע פרשה א], מ) מהרש"ל מ"ז, נ) גי' רש"א ואם שכב, ס) [ועי' תוס' יומא ו: ד"ה שמטמא], ע) שייך לקמן סח.,

תורה אור השלם

1. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ: במדבר ה ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מחילות. נ"ב עי' ס"פ כילד צולין ברש"י: (ב) תוס' ד"ה האי וכו' בפ"ק נ"ב דף ו' וע"ש בתוס' בד"ה סיפא:

גליון הש"ס

גמ' סבר לה כר"נ. עי' שבת כו ע"א תוד"ה שכן מטמא: תוס' ד"ה שכן עושה וכו' אלא לטמא אוכלין. ועי' יומא ו ע"ב תוד"ה שמטמא: מגילה ח ע"א תוד"ה ומה מצורע. נדה נד ע"ב תוד"ה יכול:

הגהות הגר"א

[א] גמ' שכן מטמא משכב ומושב ומטמא כ"ח. נ"ב הרמב"ם וכל הגאונים לא גרסי משכב ומושב אלא שכן מטמא כלי חרס כו':

מוסף רש"י

ראיה ראשונה של זב מטמאה באונס. אותה טומאה קלה האמורה בה, מגע וטומאת ערב כקרי ולהצטרף לשניה לטמא כזב גמור, והא דכתיב מבשרו ולא מחמת אונסו, על כרחך אראייה שניה דכתיב בתרה קאי ולא אראשונה, דהא איתקש לשכבת זרע ושכבת זרע כל עצמו מחמת אונס מימוס בא (נדה לה.). **כחתימת פי האמה.** עד שילא ממנו כחתימת פי אמתו (נדה כב.). **יכול דחקו זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה.** מקום שלא הותרו שם דאין שם צרכי פסח, ואפילו כהנים אסורין ליכנס לשם אלא לצורך משום דכתיב אל יבא בכל עת, וזה שנכנס בטומאה יכול יתחייב על ביאת מקדש בטומאה (לקמן צה:). **בפסח הבא בטומאה.** כגון שרוב צבור טמאים, כדאמר איש נדחה לפסח שני ולא ציבור, וטומאת מת הותרה להם כדכתיב טמא לנפש, אבל לא זיבה וצרעת (מנחות צה.). **מחילות לא נתקדשו.** ומותר ליכנס במחילות דהר הבית (לקמן פו.). **לטומאתם. בעל קרי** כמגע שרץ לטומאת ערב ולאשון לטומאה (יומא ו.).

[א]בועל נדה כטמא מת למאי אילימא לטומאתם האי טומאת שבעה כתיב ביה והאי טומאת שבעה כתיב ביה אלא לאו למחנותם ומדסיפא למחנותם הוי רישא נמי למחנותם מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא מיתיבי מצורע חמור מזב וזב חמור מטמא מת יצא בעל קרי שטמא מת חמור ממנו מאי יצא לאו יצא מכלל זב ובא לכלל טמא מת דהא טמא מת חמור ממנו ומותר במחנה לויה לא יצא ממחנה טמא מת ונכנס למחנה זב ואע"ג דטמא מת חמור ממנו [ב](דמותר) במחנה לויה למאי דדמי לי' מדמינן ליה תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבדימי [1]ויצא אל מחוץ למחנה [א] זו מחנה שכינה לא יבא אל תוך המחנה [ב] זו מחנה לויה מכאן לבעל קרי שיצא חוץ לשתי מחנות אמר לי' אכתי לא עיילתיה אפיקתיה לישנא אחרינא אכתי לא אפיקתיה עיילתיה אלא אימא מחוץ למחנה זו מחנה לויה לא יבא אל תוך המחנה זו מחנה שכינה מתקיף לה רבינא אימא אידי ואידי למחנה שכינה ולעבור עליו בעשה ולא תעשה אם כן לימא קרא ויצא אל מחוץ למחנה ולא יבא אל תוך המחנה למה לי שמע מינה ליתן לו מחנה אחרת: ומיחוי קרביו וכו': מאי מיחוי קרביו רב הונא אמר שמנקבן בסכין (רב) חייא בר רב אמר שירקא דמעייא דנפקא אגב דוחקא דסכינא אמר ר' [ג](אליעזר) מאי טעמא דחייא בר רב דכתיב [2]וחרבות מחים גרים יאכלו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף ונכסיהן דרשיעיא צדיקיא יחסנון [2]ורעו כבשים כדברם אמר מנשיא בר ירמיה אמר רב כמדובר בם מאי כמדובר בם אמר אביי וחרבות מחים גרים יאכלו אמר ליה רבא בשלמא אי כתיב חרבות כדקאמרת השתא דכתיב וחרבות מילתא אחריתי קאמר אלא אמר רבא כדרב חננאל אמר רב דאמר רב חננאל אמר רב עתידין צדיקים שיחיו את המתים כתיב הכא ורעו כבשים כדברם וכתיב התם [3]ירעו בשן וגלעד כימי עולם בשן זה אלישע הבא מן הבשן שנאמר [4]ויעני ושפט בבשן וכתיב [5]פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו גלעד זה אליהו שנאמר [6]ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד וגו' אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן עתידים צדיקים שיחיו מתים שנאמר [7]עוד ישבו זקנים וזקנות ברחבות ירושלם ואיש משענתו בידו מרוב ימים וכתיב [8]ושמת משענתי על פני הנער [ד] עולא רמי כתיב [9]בלע המות לנצח וכתיב [10]כי הנער בן מאה שנה ימות לא קשיא כאן בישראל כאן בעכו"ם ועובדי כוכבים מאי בעו התם דכתיב [11]ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וכורמיכם רב חסדא רמי כתיב [12]וחפרה הלבנה ובושה החמה וכתיב [13]והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים לא קשיא כאן לעולם הבא כאן לימות המשיח [ה]ולשמואל דאמר אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד מאי איכא למימר אידי ואידי לעולם הבא ולא קשיא [ו]כאן במחנה שכינה כאן במחנה צדיקים [ז]רבא רמי כתיב [14]אני אמית ואחיה וכתיב מחצתי ואני ארפא השתא אחויי מחיי מרפא לא כל שכן אלא אמר הקב"ה מה שאני ממית אני מחיה כמו שמחצתי ואני ארפא [ח]ת"ר אני אמית ואחיה יכול מיתה באחד וחיים באחד כדרך שהעולם נוהג ת"ל מחצתי ואני ארפא מה מכה ורפואה באחד אף מיתה וחיים באחד מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה דבר אחר בתחלה מה שאני ממית אני מחיה והדר מה שמחצתי ואני ארפא:

והקטר

רש"י

בועל נדה כטמא מת. סיפא דמתני' דלעיל היא: **מצורע חמור מזב.** למחנותיו כדאמרן וכן זב מטמא מת: **יצא בעל קרי.** מפרש ואזיל מאי היא: **לא יצא מכלל טמא מת כו'.** והכי משמע יצא בעל קרי מכלל זה דהנך לפי חומר טומאתן חומר שלוחן יצא בעל קרי שאע"פ שטמא מת חמור ממנו שהוא טומאת שבעה וזה טומאת ערב אפילו הכי לענין מחנות בעל קרי חמור דעל כרחיך כי כתיב וכל זב לרבויי בעל קרי אתא לכלל זב וכל טמא לרבויי טמא שרץ לכלל טמא מת אתא דכל חד וחד למאי דדמי ליה מדמינן ליה ובעל קרי דומה לזב שהטומאה יוצאה עליו מגופו: **ויצא אל מחוץ למחנה.** בבעל קרי כתיב כי יהיה בך איש וגו': הכי גרסינן **ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה שכינה ולא יבא אל תוך המחנה זו מחנה לויה מכאן שבעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות.** דקאמר קרא שאם נטמא בעזרה יצא משתיהן: **אמר ליה אכתי לא עיילתיה אפיקתיה.** עדיין לא הכנסתו למחנה לויה וכבר הוצאתו ממנה דמדקאמרת לא יבא לתוכה מכלל דעומד חוצה לה וקאמר לא יכנס והא אכתי לא איפשטי דזה שיצא ממחנה שכינה ועומד במחנה לויה לשלחו ממנה וקא מזהר ליה שלא יכנס כאילו כבר יצא אכתי לא עיילתיה כלומר עדיין לא דיבר על כניסתו מה תהא עליה אפיקתיה ודיבר עליו כאילו יצא. ל"א גרסי' אכתי לא אפיקתיה עיילתי' עדיין לא הוצרכתו לצאת ממחנה לויה וכבר הזהרתו שלא יכנס והיינו עיילתיה כבר אתה מדבר בכניסתו: **אלא אימא הכי ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה לויה.** וכשבא לצאת ממנה אל יכנס במחנה שכינה ואי לא הוו כתיבי שתי מחנות הוה מוקמינא ליה בעומד במחנה שכינה ומצריכו לצאת ממנה אבל עומד במחנה לויה אין משתלח והשתא דכתבינן שתי מחנות על כרחיך הכי תוקמא: **אם כן נימא.** וישלחו מן המחנה ולא יבא אל תוך ולישתוק: **מנקבן בסכין.** שיצא הרעי שאם יניחנו בתוכן יסריחו קודם שתחשך. ולשון מיחוי שמוציא פרש רכה דנמחת בתוכה דשנפי"ר בלע"ז כמו וממחה ושופך (מעשר שני פ"ה מ"א) וכמו המחהו וגמעו (לעיל דף לה.). לישנא אחרינא מיחוי לשון נקיבה וחיבול כמו תמחה את זכר עמלק (דברים כה): **שירקא דמעיא.** ליחה האדוקה במעים שיוצא מהן בדוחק בסכין[ח] ובלע"ז לימו"ן. מיחוי לשון דבר בזוי כדמפרש טעמא וחרבות מחים: **רשיעא.** אלמא דבר רע ובזוי הוא: **ורעו כבשים כדברם.** כבשים ישראל: **כמדובר בם.** כמה שהובטחו על ידי נביא: **מאי כמדובר בם.** מה היא אותה הבטחה ומפרש לה סיפא דקרא היינו הבטחה וחרבות מחים גרים יאכלו צדיקים עד הנה כגרים ותושבים: **אי כתיב חרבות מחים.** ה"א סיפא דקרא פירוש לרישא כדקאמרת אבל השתא דכתיב וחרבות לאו פירושא דרישא הוא אלא מילתא אחריתי היא: **אלא.** כמדובר בם דרישא היינו כרב חננאל כמדובר באליהו ואלישע שהחיו את המתים כך יחיו כל הצדיקים את המתים. ירעו ורעו לגזירה שוה: **ויעני ושפט בבשן.** ושפט הוא אביו של אלישע דכתיב אלישע בן שפט: **ושמת משענתי.** באלישע כתיב על[ט] שהחיה בן השונמית: **ובלע המות.** יבולע מלאך המות שלא ישלוט בישראל. כתיב ובלע המות וגו': **ובושה החמה.** שלא תאיר: **יהיה שבעתים כאור שבעת הימים.** שבעתי' הן ארבעים ותשע וכתיב כאור שבעת הימים ארבעים ותשע כאור שבעת ימים של עכשיו נמצא עודף על אור של עכשיו ג' מאות וארבעים ושלשה: **בעולם הבא.** וחפרה הלבנה ובושה החמה שלא יהא בעולם אלא זיו זוהר ומראה שכינה: **לימות המשיח.** יהיה אור הלבנה כאור החמה: **ולשמואל דאמר.** ימות המשיח אין משתנין משל עכשיו מה הוא מקיים והיה אור הלבנה כאור החמה: **כתיב אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא.** כיון שאמר שהמתים הוא מחיה פשיטא דהמחולים יכול לרפאות אלא הא אתא לאשמועינן דלא תימא אמית ואחיה לאו דמתים חיים קאמר אלא אני אמית את המתים ואני מחיה וזן את החיים ובורא את הנולדים להכי כתיב בתריה מחצתי ואני ארפא כשם שמה שמחצתי אני ארפא דאין רפואה אלא במוכה כך אותו עצמו שאני ממית אני מחיה: **מיתה באחד וחיים באחד.** אני ממית את המתים ואני מחיה וזן את החיים: הכי גרסינן **דבר אחר בתחלה מה שאני ממית אני מחיה והדר מה שאני מחצתי אני ארפא.** שכדרך שהן מתים חגרים סומים אלמים כך הן חיין במומן ואחר כך מתרפאים כדכתיב אז ידלג כאיל פסח (ישעיה לה):

כשירין

מסורת הש"ס

א) [זבים פ"ה מ"א יומא ו.], ב) [נ"ל ומותר], ג) [נ"ל אלעזר], ד) [סנהדרין צא:], ה) ברכות לד: שבת סג. וש"נ, ו) [סנהדרין צא:], ז) סנהדרין צא: [ע"ש], ח) בס"א: הסכין, ט) בע"י: עת.

עין משפט נר מצוה

[יג א ב מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הלכה ח וע"ש בכסף משנה דלהרמב"ם וגם לסמג לא היה הגירסא א"ל אכתי לא עיילתיה וכו' אלא אימא וכו' ע"ש]:

גליון הש"ס

גמ' כאן במחנה שכינה. עי' ילקוט תהלים טו בפסוק כי צדיק ה':

לעזי רש"י

דשנפי"ר [דישטינפרי"ר]. להשרות.
לימו"ן. רפש, בוץ.

מוסף רש"י

לטומאתם. בועל נדה טומאת שבעה ואב הטומאה כטמא מת (יומא ו.). **כמדובר בם.** נחמות הנדברות להם (ישעיה ה יז). **וכתיב כי הנער בן מאה שנה ימות.** כלומר כשימות אדם לעתיד ומת בן מאה שנה יאמרו נער הוא מת, כי הנער בן מאה שנה ימות, אלמא מתין (סנהדרין צא:). **וחפרה הלבנה ובושה החמה.** משמע שיהא אורם כהה (שם). **כאן לעולם הבא כאן לימות המשיח.** לימות המשיח כשיכלה השעבוד ותהא אור הלבנה כאור החמה, ולעתיד לבא וחפרה הלבנה ובושה החמה מרוב נגהם של צדיקים (שם). **כאן במחנה שכינה.** וחפרה מזיו השכינה (שם). **כתיב אני אמית ואחיה.** דמשמע כשם שאני אמית את האדם כך אני מחייהו, כשמת בעל מום עומד חי בעל מום, **וכתיב מחצתי ואני ארפא.** שכשהוא מחיה מרפא את המחץ ועומד שלם (שם, ע"פ הגירסא בגמ' שם של"ג השתא אחויי וכו'). **יכול מיתה באחד וחיים באחד.** והכי קאמר אני ממית אדם זה ומחיה אדם אחר (שם). **כדרך שהעולם נוהג.** שזה מת וזה נולד (שם). **מה מכה ורפואה באחד.** ואין רפואה אלא במקום מחץ (שם).

תורה אור השלם

1. כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקְּרֵה לָיְלָה וְיָצָא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה: דברים כג יא
2. וְרָעוּ כְבָשִׂים כְּדָבְרָם וְחָרְבוֹת מֵחִים גָּרִים יֹאכֵלוּ: ישעיהו ה יז
3. רְעֵה עַמְּךָ בְשִׁבְטֶךָ צֹאן נַחֲלָתֶךָ שֹׁכְנִי לְבָדָד יַעַר בְּתוֹךְ כַּרְמֶל יִרְעוּ בָשָׁן וְגִלְעָד כִּימֵי עוֹלָם: מיכה ז יד
4. יוֹאֵל הָרֹאשׁ וְשָׁפָם הַמִּשְׁנֶה וְיַעְנַי וְשָׁפָט בַּבָּשָׁן: דברי הימים א ה יב
5. וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא לַייָ וְנִדְרְשָׁה אֶת יְיָ מֵאוֹתוֹ וַיַּעַן אֶחָד מֵעַבְדֵי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר פֹּה אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט אֲשֶׁר יָצַק מַיִם עַל יְדֵי אֵלִיָּהוּ: מלכים ב ג יא
6. וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי מִתֹּשָׁבֵי גִלְעָד אֶל אַחְאָב חַי יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי: מלכים א יז א
7. כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת עֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחֹבוֹת יְרוּשָׁלָם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרֹב יָמִים: זכריה ח ד
8. וַיֹּאמֶר לְגֵיחֲזִי חֲגֹר מָתְנֶיךָ וְקַח מִשְׁעַנְתִּי בְיָדְךָ וָלֵךְ כִּי תִמְצָא אִישׁ לֹא תְבָרְכֶנּוּ וְכִי יְבָרֶכְךָ אִישׁ לֹא תַעֲנֶנּוּ וְשַׂמְתָּ מִשְׁעַנְתִּי עַל פְּנֵי הַנָּעַר: מלכים ב ד כט
9. בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה אֲדֹנָי אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְיָ דִּבֵּר: ישעיהו כה ח
10. לֹא יִהְיֶה מִשָּׁם עוֹד עוּל יָמִים וְזָקֵן אֲשֶׁר לֹא יְמַלֵּא אֶת יָמָיו כִּי הַנַּעַר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת וְהַחוֹטֶא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְקֻלָּל: ישעיהו סה כ
11. וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנְכֶם וּבְנֵי נֵכָר אִכָּרֵיכֶם וְכֹרְמֵיכֶם: ישעיהו סא ה
12. וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַםִ וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד: ישעיהו כד כג
13. וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים בְּיוֹם חֲבֹשׁ יְיָ אֶת שֶׁבֶר עַמּוֹ וּמַחַץ מַכָּתוֹ יִרְפָּא: ישעיהו ל כו
14. רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל: דברים לב לט

רבינו חננאל

ת"ש מסיפא ובועל נדה כטמא מת למאי, אילימא לטומאה הא בהדיא כתיב בתרוייהו טומאת שבעה. אלא לאו למחנותם כשם שטמא מת חוץ למחנה אחת כך בועל נדה חוץ למחנה אחת, ומדסיפא למחנותם רישא נמי למחנותם קשיא לר' יוחנן. ומשני מידי איריא רישא לטומאה סיפא למחנותם. ת"ש מצורע חמור מזב וזב חמור מטמא מת יצא בעל קרי שטמא מת חמור ממנו מאי לאו יצא מכלל זב ונכנס לטמא מת ואע"פ שטמא מת חמור ממנו, מדקתני הכי שמעינן מיהת דבעל קרי כטמא מת חוץ למחנה אחת. ומשני לא יצא ממחנה טמא מת ונכנס למחנה זב להשתלח חוץ לשתי מחנות ואע"ג שטמא מת חמור ממנו הואיל ובעל קרי טומאתו מגופו יוצא, לזב מוקמינן ליה. **תאני תנא קמיה דרב יצחק** ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה שכינה לא יבוא אל תוך המחנה זו מחנה לויה. **אמר ליה אכתי לא אפיקתיה עיילתיה**, פי' מכדי הני קראי בבעל קרי כתיבי ובעל קרי נתרבה מזב דטומאה יוצא מגופו וחוץ לשתי מחנות משתלח כמו הזב ועדיין לא אפיקתיה אלא ממחנה שכינה וצריכת עוד לאפוקיה ממחנה לויה, וקודם שתוציאו ממחנה לויה חזרת ואמרת לא יבא אל תוך המחנה זו מחנה שכינה מכלל דבמחנה לויה נכנס ואתה מזהירו שלא יכנס ממחנה לויה למחנה שכינה עדיין לא יצא ממחנה לויה ואתה צריך להוציאו עוד. **אלא** כך אמור ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה שכינה לא יבוא אל תוך המחנה זו מחנה לויה. כלומר לא יבוא ממחנה ישראל לתוך מחנה לויה. **ומתקיף לה רבינא** דלמא בעל קרי אינו משתלח אלא חוץ למחנה שכינה והני קראי לחיוביה חד קרא בעשה והוא ויצא, וחד קרא והוא לא יבוא בלאו, ללמד כי בעל קרי הנכנס למחנה שכינה עובר בעשה ולא תעשה. ודחינן **אם כן** נכתוב רחמנא ויצא אל מחוץ למחנה ולא יבא, אמאי כתיב תו אל תוך המחנה, ללמד שהתורה הזהירה על המחנה אחרת. **מיחוי קרביו** מנקבן בסכין להוציא הרעי. פי' שירקא דמעיא, השומן הדומה למוח ודבוק בבני מעים. דבר אחר הפרש הדבוק במעים ואינו מתפרק אלא בגרידה בסכין כמו הרשעים שמחזיקין בנכסי הטובים. כתיב וחרבות מחים גרים יאכלו, פי' וחרבות נכסי מחים, הרשעים, גרים יאכלו, הצדיקים [נ"א: מחים, הרשעים גרים הצדיקים]. כלומר נכסי הרשעים הצדיקים יאכלו אותם. פי' כמו מוח וקרוב להיות כריעי והשומן הדומה למוח נקרא בלשון מחים וחרבות מחים עולות מחים. אמר **רב חננאל** עתידין הצדיקים להחיות את המתים כתיב הכא ורעו כבשים כדברם וכתיב התם ירעו בשן וגלעד כימי עולם.